

#ressonacirc

UNA EINA PER A
LA **DIFUSIÓ** DEL
CIRC CATALÀ

En el marc de:

Coordina:

Amb el suport de:

#ressonacirc és una de les mesures del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022 i ha estat coordinada per l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC).

L'objectiu d'aquest dossier és potenciar la presència del circ als mitjans de comunicació i altres canals de difusió. Es tracta de renovar i actualitzar la visió i els coneixements que els mitjans tenen del circ, sensibilitzar-los sobre la diversitat i el dinamisme del circ fet a Catalunya i de posar al seu abast els recursos per accedir a tota la informació sobre aquest sector.

El Departament de Cultura i l'Associació de Professionals del Circ de Catalunya (APCC) han dut a terme, en el marc del Pla Integral del Circ, el Pla d'Impuls del Circ 2019-2022, un programa d'onze accions específiques per a la promoció del circ català en la vida cultural, social i econòmica del país i fomentar-ne la difusió internacional.

El Pla, finançat en la seva globalitat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, ha comptat amb aportacions específiques de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Ramon Llull, així com amb la col·laboració del Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel, l'Ateneu Popular 9Barris, La Central del Circ, La Vela de L'Estruch, la Xarxa d'Espais de Circ de Catalunya (XECC) i Nilak i la complicitat de diversos municipis, entitats i equipaments de Catalunya.

Iter. Cia Infra-Poètic: Circ a Sort
© Marta Garcia Cardellach

Circ és transgressió, espai sense fronteres,
instant de vida, mans que abracen
i no deixen caure, pregunta i desafiament
aquí i ara.

És un salt al buit,
buit que esdevé ple i circular i vibrant
i, per què no? Sempre resistent,
persistent, insistent, des d'on repensar-nos,
reescriure'ns i qüestionar-nos.

I és també COS
que s'obre, es tanca, es rebrega i s'estira.
Expansió, contracció, batecs i més preguntes:

I si?
I si més amunt, i si més lluny,
i si també, per què no? AQUÍ i ARA, CIRC.
Però sempre més, i més enllà i arreu.

Griselda Juncà, artista de circ

#ressonacirc
UN DOSSIER
PER **EXPLICAR**
EL CIRC
A CATALUNYA
ARA

Circografia de una travesti
Victoria Sickness
© Victoria Sickness

ÍNDEX

#conceptes

#encaramésdifícil_elcirc tradicional
#ménenllàdel risc_circcontemporani

#fercirc

#laformació
#lacreació
#l'exhibició
#l'entrenament

#professionsiprofessionals

#acrobàcia
#pallasso #pallassa
#equilibrisme
#malabarisme
#altresprofessions

#ara

EL CIRC A CATALUNYA

#coméselcirc?
#comsónlescompanyiesdecirc?
#onveurecirc?
#ons'aprèn?
#onescrea?
#quantsdinersmou?
#iforadeCatalunya?
#impactesocial

#demà

ELS REPTES

#història

Circ contemporani català:
panoràmica 1976-2021

#enxarxa

GUIA DE RECURSOS

Companyies i artistes de circ

Espais de circ

Espais de formació

Espais de creació

Circ social

Exhibició

Festivals i cicles de circ

Festivals amb programació de circ

Espais amb programació de circ

Carpes de circ itinerants

Associacions, xarxes i plataformes de circ

A Catalunya

A l'Estat espanyol

A Europa

Polítiques de circ

Difusió

Premis

- Específics de circ a Catalunya
- Específics de circ a l'Estat espanyol

Dia Mundial del Circ

Mitjans de comunicació

Fotografia de circ

Realització audiovisual de circ

Fotografia i realització audiovisual de circ

Diccionaris de circ

Exposicions

Biblioteca

Hemeroteca

Documentals, programes i reportatges

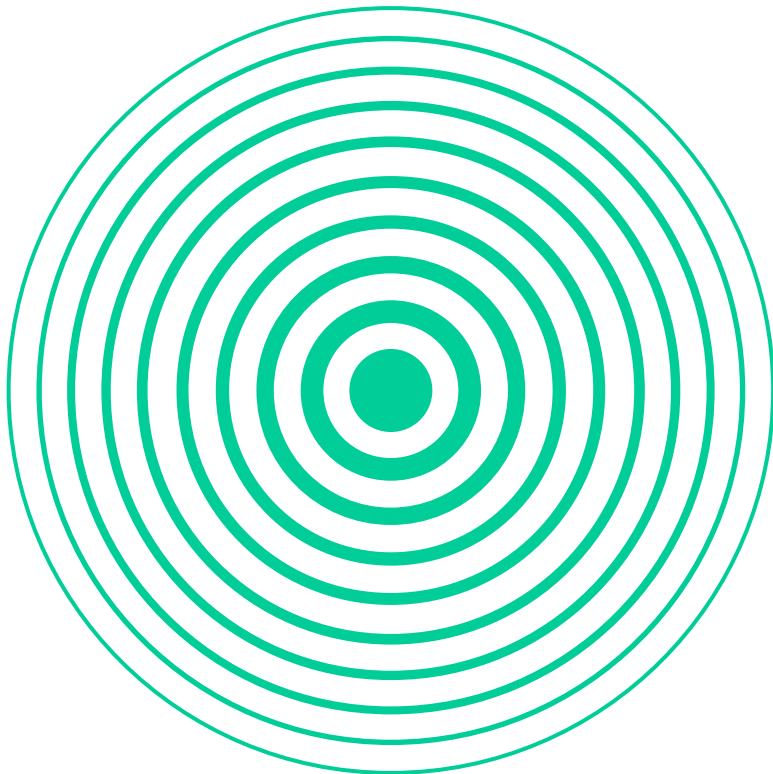
Reflexions, informes i estudis a internet

Llibres

Crèdits

Agraïments

#conceptes

**«Fem circ per compartir la nostra visió
del món i de la vida, per valorar
el fet de cuidar a les persones i la bellesa
de la col·laboració».**

Fabrizio Giannini, artista de circ

#encaramésdifícil_elcirc tradicional

El circ tradicional és la **forma més coneguda** dels espectacles de circ.

El circ universal, **L'ESPECTACLE MÉS GRAN DEL MÓN**, és una manera de fer circ que hem vist moltes vegades com a públic tot omplint carpes de circ amb un públic transversal, però que també hem vist a la televisió, a les pel·lícules, que està molt present en l'imaginari infantil a través d'històries i contes per a criatures i que en bona part preserva un patrimoni que ens és comú i el manté en l'actualitat.

La **base** del **CIRC TRADICIONAL** són números circenses, de fins a quinze minuts de durada, sense una **unitat narrativa** més enllà de la presència de la persona que presenta, i la **voluntat d'assolir «allò que encara és més difícil»**.

El seu **ESPAI D'EXHIBICIÓ** sol ser la **carpa o el cabaret**, i pot tenir certs trets estètics característics, entre d'altres, la **prevalença** dels **colors brillants** en el vestuari o una gran presència d'instruments de **metall i percussió** en la música. Moltes de les persones que es dediquen professionalment a aquest tipus de circ s'hi han involucrat a través de **vincles familiars**, que han passat i rebut l'aprenentatge d'una generació a l'altra.

Cal afegir, però, que el que ara anomenem **«CIRC CLÀSSIC»** es va conèixer, en els seus orígens, com a **«CIRC MODERN»**, quan, a l'Anglaterra de finals del segle XVIII, Phillip Astley va incorporar al seu circ eqüestre les especialitats circenses que aleshores es feien al carrer i a les barraques de fira.

#mésenllàdelrisc_circcontemporani

Avui dia es pot parlar de **tantes tipologies de circ com camins troba la llibertat artística:** postcirc, circ de cambra, circ de garatge, circ d'autor, circ de protesta... Sense etiquetes, o amb moltes etiquetes, el circ, com la resta d'arts escèniques, està en **constant evolució i hibridació.**

Ara bé, el circ contemporani, sorgit als anys vuitanta, té alguns **TRETS QUE EL CARACTERITZEN.**

El primer és la **voluntat de la professió**, gairebé mai vinculada al circ per tradició familiar, de veure reconegut el circ com una art escènica.

Al circ contemporani **ELS ESPECTACLES** ja no són una barreja de disciplines, sinó que **solen centrar-se en una única disciplina** o en un nombre limitat d'elles, i sovint tenen **influències d'altres gèneres**, com el teatre i la dansa.

Estat d'emergència
Producció Nacional de Circ
© Marta Garcia Cardellach

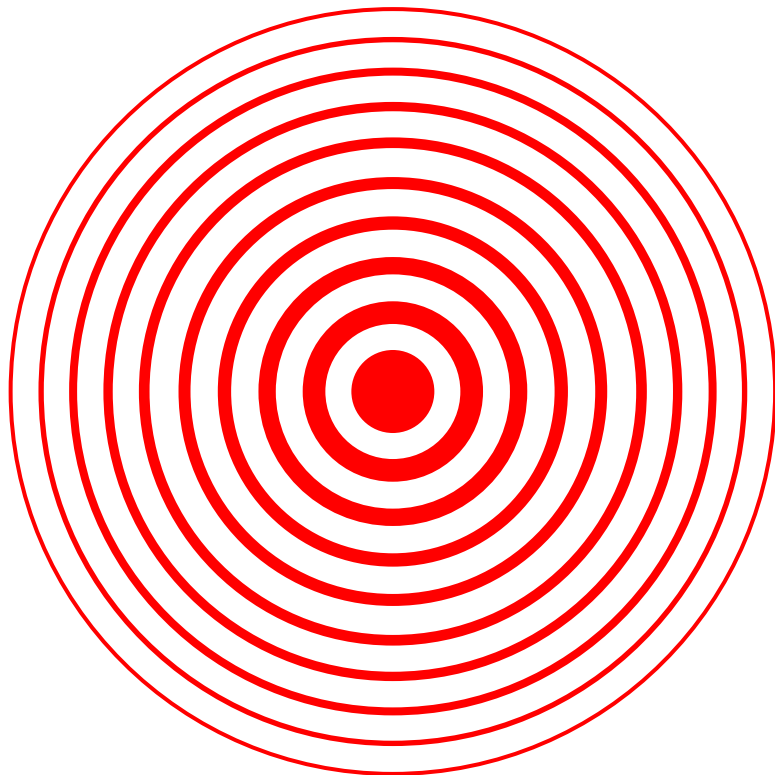
LA INTERPRETACIÓ sol estar feta per **solistes o petites companyies** (duets o tríos), i l'espai d'exhibició pot ser el teatre, l'espai públic o una carpa.

Els espectacles de circ contemporani tenen en comú un treball de **recerca prèvia** i una **labor d'escriptura** que permeten dotar de singularitat i coherència l'univers poètic de la proposta.

Per resumir-ho molt, podem citar el periodista i crític circense Jordi Jané: mentre que el circ tradicional es basa en el «mira què sé fer», **el circ contemporani es basa en el «MIRA QUÈ ET DIC AMB EL QUE SÉ FER».**

Així i tot, no es tracta de compartiments estancs; l'existència de l'un no anul·la la de l'altre, ja que hi ha artistes que transiten entre els dos corrents segons el moment i l'espai d'exhibició.

#fercirc

**«El circ és l'espectacle més antic
i alhora el més modern i
se supera contínuament a ell mateix
al servei de l'alegria col·lectiva».**

Jordi Jané, crític i docent de circ.
Manifest del Dia Mundial del Circ 2013

La presentació d'un espectacle davant del públic és el resultat d'un procés llarg i laboriós. Per arribar a aquest punt, l'artista ha passat per una sèrie d'etapes.

#laformació

EL PRIMER CONTACTE amb les tècniques circenses acostuma a ser a través d'una **activitat puntual de descoberta**, com són els **circs en família**, que són **activitats obertes a tot tipus de públic**, majoritàriament familiar, on, de forma superficial, es proven, amb intenció de gaudi, les habilitats d'uns i altres.

Tallers de Circ de
La Circoteca a Ulldemolins
© Marta García Cardellach

En fase de descoberta també hi ha **EL CIRC SOCIAL**, també anomenat «circ comunitari» en alguns contextos, sobretot en els països anglosaxons.

Circ en família a Acroart
© Agustina Monczar

Tot i que podem parlar d'una disciplina i format força sòlid i molt desenvolupat a Catalunya, aquest fa referència a un conjunt divers de pràctiques que apliquen els **llenguatges del circ en comunitats per generar impacte social**.

Encara que l'abast del concepte en un sentit ampli està actualment a debat, en moltes ocasions aquestes accions s'articulen en processos d'ensenyament i aprenentatge de tècniques de circ, per mitjà de les quals **s'educa en valors i es promou el desenvolupament personal, la cohesió grupal i el benestar social**.

En altres casos, tot i que amb finalitats similars, poden prendre forma d'espectacle o animació artística (per exemple, en contextos hospitalaris o en camps de refugiats) **o fins i tot constituir-se com a processos creatius participatius o comunitaris**.

Quan a l'infant, el jovent o l'adult se li desperta un **major interès pel circ**, comença la **FASE DE L'APRENTATGE** d'alguna o algunes tècniques de circ de forma periòdica en espais de proximitat (**escoles, casals de joves, centres cívics**) o en espais específics de **circ**, per sort, cada cop més nombrosos.

La **formació** per a aquelles persones que es volen dedicar **professionalment** al món del circ s'ofereix en **escoles i espais de circ**. Les **escoles amb títol oficial** poden ser professionals o superiors (universitàries). **A Catalunya no hi ha cap formació superior**, però sí que hi ha dos títols oficials de formació professional.

L'escola, però, **no és l'única via** per esdevenir artista de circ. La professió compta, encara avui dia, amb **artistes autodidactes**, i d'altres amb una **formació en altres camps** o disciplines, com poden ser la gimnàstica o l'esport en general, per una banda, o la dansa o el teatre físic, per l'altra.

#la creació

Artistes treballant a la Central del Circ. © Mila Martínez

Quan l'artista ja té prou eines, comença la **FASE DE RECERCA**.

És el procés a través del qual **s'experimenten i s'investiguen**, de forma metòdica o de forma més intuïtiva, les **possibilitats expressives d'una tècnica** per tal que apareguin aquells moviments claus que transmeten allò que es busca comunicar.

Aquesta investigació tècnica respecte la disciplina pot anar **en paral·lel amb la investigació al voltant d'un tema concret**, ja que el circ contemporani, parafrasejant el periodista i crític circense Jordi Jané, vol parlar i explicar alguna cosa amb allò que hom sap fer, amb la tècnica.

La creació pot ser **en solitari o amb d'altres membres de la companyia**; en laboratoris i espais de creació, o en espais propis.

En sortiran idees, materials i fragments que aniran prenent forma en la fase d'escriptura de l'espectacle.

Per tots aquests motius, i en contraposició amb el teatre de text més habitual, **la persona autora d'un número de circ n'és gairebé sempre la intèrpret.**

L'AUTORIA, a més, **en el cas d'una companyia, és gairebé sempre col·lectiva**, fruit d'un continu intercanvi de materials i idees entre els diferents membres. Aquesta és una altra característica del circ.

En la **DRAMATÚRGIA**, per contra, sí que **acostumen a intervenir altres figures** que no són necessàriament intèrprets, **com és el cas de la direcció**, que desenvoluparà, eliminarà o lligarà números, escenes o temes per ajudar al desenvolupament i la comprensió de l'espectacle.

Es buscarà la coherència entre els diferents elements d'allò que es vol mostrar, una coherència que no té per què **basar-se** en una estructura narrativa clàssica ni amb un text, ni en la presència d'una presentació, sinó **en ritmes, moviments o sensacions**.

En cas que no es compti amb una direcció, **és molt habitual la figura de la mirada externa** o ull extern, una persona —o diverses— que fa aportacions a la posada en escena creada pel conjunt d'artistes, des d'un punt de vista extern i menys implicat.

Per portar a terme totes aquestes fases d'una creació **és necessari comptar amb espais adequats**, sobretot pel que fa a les condicions tècniques: amplitud, alçada o possibilitat d'ancoratges, entre d'altres.

Cada cop més, i sempre que les condicions ho permeten, l'artista pot elaborar el seu espectacle a través de successives **residències de creació de durades diverses** (des de setmanes fins a un parell de mesos).

També pot comptar amb altres tipus d'acompanyament per part de **plataformes o xarxes de circ** que poden oferir consells artístics o de producció, recursos administratius, escènics o econòmics, intercanvis de mirades sobre un projecte, possibilitats de contacte amb el públic o amb responsables de programació...

Dame-du-Cirque-troposfera.xyz
@vintiset.net

El **PROCÉS DE CREACIÓ** dura habitualment **entre tres mesos i un any i mig**, tot i que els números i els espectacles de circ **poden seguir evolucionant durant el període d'exhibició**.

#l'exhibició

Carman. Javier Ariza
Festival Circ Picat
© Arxiu festival

EL CARRER ha estat l'**espai d'exhibició de circ més habitual a Catalunya**, ja sigui en el marc de festivals, festes majors o altres programacions específiques. La proximitat del públic sol influir en la posada en escena, i la **interacció amb els espectadors** hi és molt freqüent.

El carrer també és un **espai de llibertat** per a l'artista, i hi ha un munt de propostes que de forma més autònoma es financen «a la gorra» o als «espais off» de festivals.

A Europa són freqüents els festivals de circ en aquest format, en els quals **artistes de qualsevol estil proven la comunicació i la relació directa amb un públic honest i desenfadat.**

Moltes companyies opten per crear **ESPECTACLES DE CIRC DE SALA** per treballar altres aspectes escènics, com ara la il·luminació, el text i la posada en escena; per buscar altres temes i formes **que s'allunyen del circ per a tots els públics i ADREÇAR-SE AL públic adult**, i també **per preservar l'espectacle del bullici** i la possible dispersió de l'atenció que suposa una presentació al carrer.

En països com França o Bèlgica és molt habitual, i a Alemanya ho són els **cabarets** (amb sopar i copes) on es presenten els números de diferents companyies. En aquests formats la sala ha de reunir les mides i condicions necessàries per acollir els aparells de circ (en cas que n'hi hagi). Cada vegada els **teatres** estan més oberts a adaptar-se, aprendre i acollir espectacles de circ, i a integrar aquest gènere dins de les seves programacions, al costat de la dansa i del teatre.

L'espai d'exhibició tradicional del circ és la **CARPA** o el **CIRC EN VELA**, un tendal de forma habitualment circular amb un volum, capacitat i forma variables. Per exemple, hi ha carpes per a milers de persones, i d'altres per tot just un centenar.

El fet que **l'artista** actuï **al mig de la pista i el públic** estigui situat **al seu voltant condiciona la posada en escena**, i l'exposa més que en qualsevol altra art escènica. La carpa —especialment, les carpes i actuacions 360°—, genera una comunitat temporal de manera especial, ja que, a la vegada que veus l'artista, aquest veu com el públic mira, viu i reacciona.

Els circs en vela acostumen a ser **itinerants**, cosa que significa que dins de la companyia hi ha especialistes en el muntatge de la carpa, siguin artistes o no. Això implica que la companyia també comparteix el seu temps personal, ja que els membres solen viure junts en caravanes.

En els darrers anys, i com han fet la resta d'arts escèniques, el circ s'ha obert a **altres formats d'exhibició**, com és el cas del **lloc (o site)** específic, en què els **espectacles es creen o s'adeqüen per a un espai concret**, normalment en el marc d'una residència artística o d'un encàrrec d'un festival.

Si la carpa s'associa més freqüentment al circ anomenat tradicional, alguns artistes i companyies de circ contemporani també trien aquesta estructura per a les seves creacions.

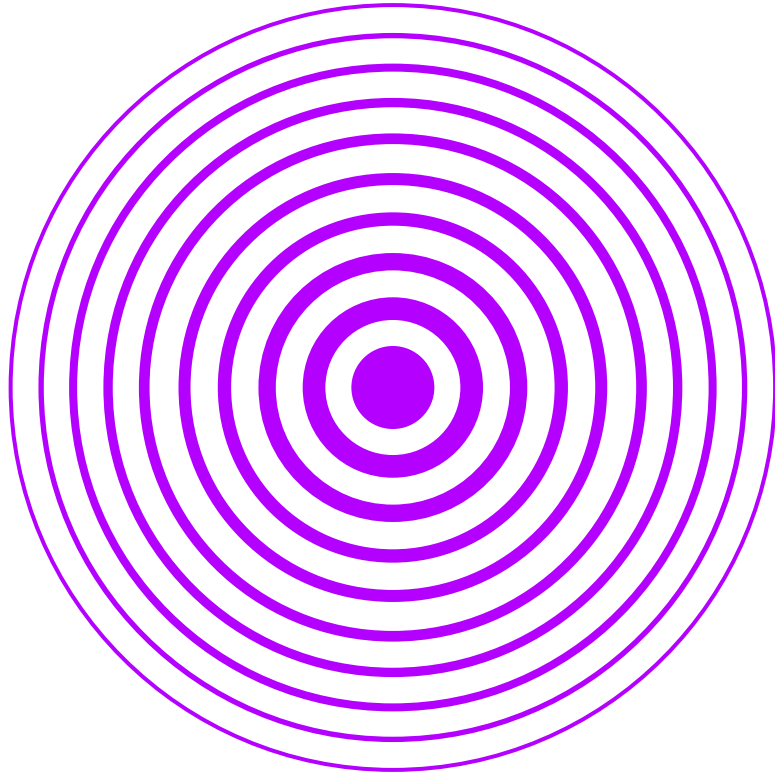
#l'entrenament

En paral·lel amb les tres grans activitats i fases esmentades anteriorment, el circ compta amb una de molt específica i bàsica: l'entrenament.

És una activitat diària **imprescindible per mantenir el nivell** de les tècniques circenses.

Si es duu a terme en un espai col·lectiu, és un moment molt important per **afavorir l'intercanvi de coneixements i l'ajuda mútua** en aquells moviments de major risc o de provatures.

#professions i professionals

**«És una forma de vida,
una manera positiva de participar, que
abasta moltes arts escèniques.
El circ és de veritat per ell mateix.»**

Montserrat Trias, artista de circ

Per portar a terme totes aquestes activitats cal, com en totes les arts escèniques, una **gran varietat de professionals** en totes les seves branques.

L'ARTISTA és una persona que **interpreta i gairebé sempre crea**, i que basa la seva expressivitat en el **domini d'una o diverses disciplines o tècniques circenses**.

Sense fer esment de totes elles, presentem aquelles que tenen més presència en el circ català.

#acrobàcia

Exercici d'habilitat física que presenta dificultats excepcionals.

Habitualment té una fase aèria i sovint implica un risc físic per a qui l'executa. Pot ser:

A TERRA Contorsionisme, **cascades**, que són caigudes simulades; **jocs icaris**, acrobàcies realitzades amb els peus per acròbates ajaguts d'esquena, **i mà a mà**, acrobàcies en què dos artistes o més s'eleva i se sostenen en multitud de figures.

AÈRIA Teles, trapezi (fix, volant, de balanç, o doble),
cèrcol aeri, corda, dansa aèria, suspensió capil·lar i quadrant,
que és un aparell compost per dues barres paral·leles
horitzontals en què la persona anomenada «portadora» es
bloqueja les cames per estar en posició d'agafar l'«àgil».

AMB APARELLS Bàscula o palanca;
hula-hoop; llit elàstic; perxa xinesa, que és
una barra rígida vertical d'entre 3 i 6 metres
d'alçada; **roda Cyr**, una roda d'uns dos metres
de diàmetre que l'acròbata fa girar i manipula,
i en la qual s'introdueix, **i roda alemanya**,
que, tot i ser similar a la Cyr, és anterior, i està
formada per dues anelles.

#pallasso #pallassa

Figura escènica amb moltes variants, que **busca connectar amb les emocions del públic**, sobretot el **riure**, però també la **sorpresa**, la **tendresa** o la **reflexió**, entre d'altres.

El seu humor, que barreja elements senzills amb altres més profunds, es basa en la **interacció** amb el públic, el **mim**, les **caigudes**, els **errors**, la **ingenuïtat** i la **deformació grotesca** de la realitat.

Les **versions més tradicionals** d'aquesta figura són la parella formada pel **clown o carablanca** (seriós i autoritari, vestit de blanc i lluentons) i l'**august** (trapella i anàrquic, amb nas vermell i sabatots).

Altres figures tradicionals són la del **contra-august**, que sol fer de contrapunt a les dues anteriors; l'**excèntric**, que és una evolució de l'august, que actua sol i no sol parlar, o **Monsieur Loyal**, que dirigeix la pista, entre d'altres.

A la fresca. Anna Confetti.
© AlexCarmona

Es tracta d'una figura molt coneguda pel públic general, que apareix també en el teatre, que està en contínua transformació i que **cada dia genera més interès** per la seva pràctica amateur: imprescindible tenir-lo en compte per la seva capacitat transformadora.

Infinit. Cia Seon
© Marta Garcia Cardellach

#equilibrisme

Exercici d'habilitat física consistent a **adoptar moviments o posicions difícils o forçades tot mantenint l'equilibri.**

Per exemple: **antipodisme** (fer girar objectes o persones amb els peus mantenint l'esquena a terra), **ciclisme artístic**, **escala lliure**, **funambulisme** (a la corda fluixa i al cable), **monociclisme**, **rola-bola** (taula sobre un cilindre sobre la qual l'artista es balanceja), **verticalisme** (fer verticals i equilibris de força en posició invertida), **xanques**.

#malabarisme

Exercici d'habilitat amb dues **línies principals**:

llançar enlaire i recollir diversos objectes

(per exemple, anelles, boles, maces...) que es troben en un nombre superior a les mans que fan els malabars

i la manipulació d'objectes, amb equilibris i/o llançaments de qualsevol element.

#altresprofessions

Moltes de les persones que són artistes, simultàniament o posteriorment a la seva vida activa, **són formadores de circ**. Tot i això, en els darrers anys han augmentat el nombre de professionals que es dediquen en exclusiva a la formació a causa de l'augment dels espais formatius i l'interès continuat en la matèria.

El sector del circ compta cada dia amb més professionals especialitzats en la **gestió cultural**, la **producció** i la **distribució** d'espectacles, tot i que la majoria de vegades qui crea aquestes peces sol encarregar-se d'aquestes tasques.

La **direcció** o la posada en escena en alguns casos se substitueix o es complementa amb la **figura de la mirada o l'ull extern**, una figura molt específica del circ que s'encarrega a una persona professional del circ que normalment no forma part de la companyia.

La utilització d'**aparells específics de circ** fa que en el mapa professional apareguin dos perfils tècnics ben característics:

El primer perfil és **constructor d'aparells de circ**, especialista en el disseny i construcció d'aparells de circ.

El segon perfil es coneix popularment com a **rigger**, i **vetlla per la seguretat al circ** des del punt de vista tècnic. S'encarrega de col·locar i assegurar els aparells de circ (trapezi, perxa xinesa, etc.) a terra o al sostre, i de controlar-ne la seguretat un cop l'artista els posa en funcionament.

Al circ, com a totes les arts escèniques, també hi ha **professionals d'altres aspectes artístics**, com és el cas del **disseny d'escenografia, la il·luminació, el so i el vestuari**. En les companyies amb més recursos o amb una major organització empresarial, aquestes tasques s'encarreguen a professionals externs.

Finalment, i com en altres arts escèniques, comença a aparèixer la **figura de les persones investigadores**, que fan recerca des d'un **punt de vista físic** (les possibilitats en una disciplina concreta, per exemple), **o bé des d'una perspectiva teòrica** (dramatúrgia, història, relació amb un aspecte de la societat, etc.)

Per a més informació sobre la terminologia circense, recomanem consultar els *Diccionaris de Circ* de l'apartat *Recursos de circ* del [Termcat](#).

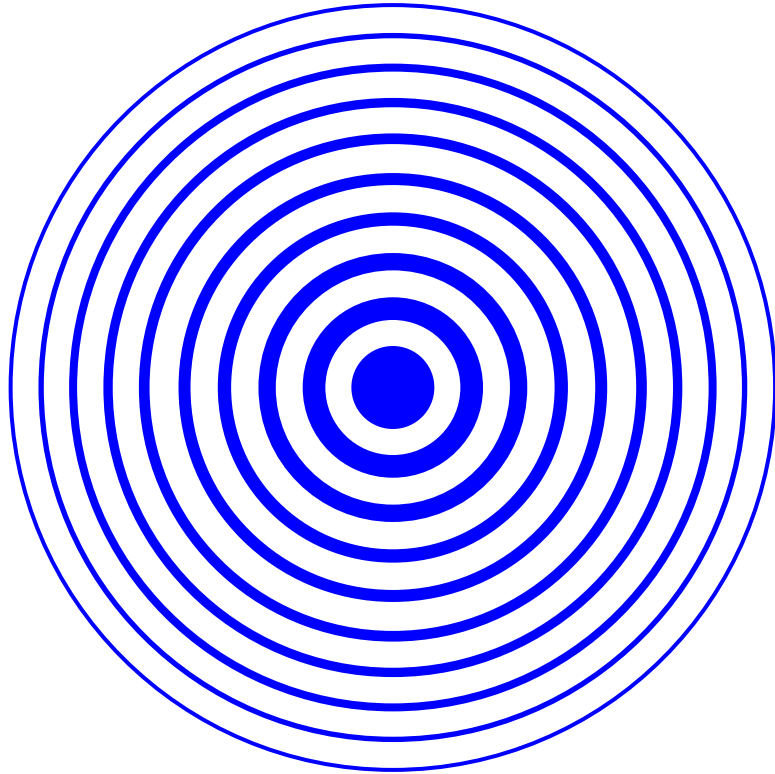
#ara

EL CIRC A CATALUNYA

Eva Romero

comunicadora especialitzada en circ

#coméselcerc? **#comsónlescompanyies?**

**«[el cerc] És sorpresa, repte, confiança
i complicitat, una mà que t'agafa i no et deixa
caure, un instant real i present, un vol
d'anada i tornada, un cercle infinit».**

Griselda Juncà i Anna Pasqual
Manifest del Dia Mundial del Cerc 2017

#coméselcirc?

Riure explosiu, sorpresa, inquietud, reflexió, malenconia, alegria de viure, llibertat... **Els espectacles de circ desperten multitud de sentiments**, a vegades, simultàniament.

Aquesta **força emocional** és segurament el tret més característic d'aquest art, així com del conjunt de professionals, que viuen el seu ofici amb una gran intensitat.

És una aposta en què es juga fort en molts aspectes: la integritat física, l'exhibició d'un mateix davant del públic i la inseguretat econòmica i professional.

Per això, **el circ a Catalunya està format per PERSONES DE CREATIVITAT i PASSIÓ DESBORDANT i d'ENERGIA INFATIGABLE a prova de crisis.**

A Catalunya conviuen artistes de tres generacions diferents i d'orígens ben diversos, i tots ells fan evolucionar el seu circ.

La **primera** generació d'**artistes autodidactes** que van impulsar aquest art a Catalunya després del franquisme conviu amb una **segona** generació, composta bàsicament per les **primeres promocions** del **Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel** i l'**escola Carampa de Madrid**. Bona part de la **generació actual** té **formació superior internacional** i ha començat a treballar en una Catalunya que ja compta amb un bon nombre d'espais de creació.

Actualment, artistes de companyies de llarga trajectòria sovint dirigeixen o assessoren companyies més joves. En totes elles, l'habilitat física es combina amb la **investigació** i la **hibridació de llenguatges escènics** (especialment, la dansa i el teatre), i la diversitat de **temàtiques i estils**.

Si fem un **recorregut pel panorama artístic** actual (**no exhaustiu ni excloent**), podem trobar algunes

CARACTERÍSTIQUES que ens marquen el camí.

Som-hi!

Per a moltes companyies, les **RELACIONS HUMANES** són un tema central, tractades majoritàriament des d'una **mirada còmica** ([Circ Vermut](#), [Pakipaya](#)) o **poètica** ([Cia. Madame Gaüc](#)) o les dues coses alhora ([Amer i Àfrica Circ cia](#), [Compañía de Circo «eia»](#), [Escarlata Circus](#) o [Los Galindos](#)).

En els espectacles de pallassos predomina també aquest equilibri entre comicitat, tendresa i **POESIA VISUAL** ([Cristina Solé](#), [La Industrial Teatrera](#), [Leandre](#), [Pau Palaus](#), [Tortell Poltrona](#) o [Adrian Schvarzstein](#)). Pallasses com [Pepa Plana](#) i [Alba Sarraute](#) prenen la paraula per crear **espectacles molt personals** i sovint reivindicatius, mentre que [La Bella Tour](#) i [Rhum i cia.](#) posen al dia entrades clàssiques amb un humor molt actual.

Algunes creacions circenses aposten per experimentar al màxim amb les **POSSIBILITATS EXPRESSIVES D'UN APARELL O TÈCNICA**. És el cas, per exemple, de companyies com [Circ Pànic](#) i la perxa xinesa, [Karl Stets](#) i la manipulació de cordes, [troposfera.xyz](#) i el diàbolo, [Yldor Llach](#) i la bicicleta artística o [Professor Karoli](#) i el monocicle.

D'altres han temptejat amb els **MATERIALS**, com és el cas del fang i [Animal Religion](#) i [Carla Farreny](#), el metall i [Joan Català](#), o la fusta i [Cíclicus](#) i [Júlia Farrero](#), així com [Manolo Alcántara](#), que construeix ell mateix els seus aparells i escenografia.

La cura de la banda sonora és una característica molt generalitzada. La **MÚSICA ORIGINAL I EN DIRECTE** és un ingredient habitual, ja sigui interpretada pels mateixos artistes ([Javier Ariza](#)) o per músics professionals ([Cia Vöel](#), [Cia Du'K'tO](#), o [Col·lectiu La Persiana](#)).

En el panorama actual les **propostes per a tots els públics** dels circs en vela itinerants i companyies com [Cia. Capicua](#), [Circ Pistolet](#), [Moi Jordana](#), [Los Barlou](#), [Guga i Silvia](#), [Ramiro Vergaz](#) o [Anna Confetti](#) conviuen amb d'altres de més **gamberres**, com les de [Kerol](#), [Joel Martí & Pablo Molina](#), [cia. Vaques](#) o [Atempo Circ](#). En cap d'elles no hi sol faltar la improvisació i la **INTERACCIÓ AMB EL PÚBLIC**.

El circ també pot adreçar-se a un públic plenament adult i, com qualsevol altra expressió cultural, és permeable a **les TRANSFORMACIONS DE LA SOCIETAT**. D'aquesta manera, sorgeixen companyies de **circ integrat** com el [Col·lectiu Mur](#), i d'altres que **posen fi al rol clàssic de les dones** en el circ ([Kolektivo Konika](#), [Las Sistars](#), [Ino Kollektiv](#)). També comencen a ser freqüents els **debats socials**, amb temes com les (dis)capacitats ([Ferran Orobitg](#)), la vulnerabilitat ([Elena Zanzu](#)), la violència sexual ([Som Noise](#)), el capitalisme ([Psirc](#)) o l'empoderament de les dones i el gènere ([En Diciembre](#)), entre d'altres.

En tots els casos, els creadors i creadores que es dediquen a aquestes produccions **sumen al risc físic inherent al seu art el risc artístic de crear un llenguatge escènic propi** que cada dia segueix evolucionant.

#comsónlescompanyiesdecirc?

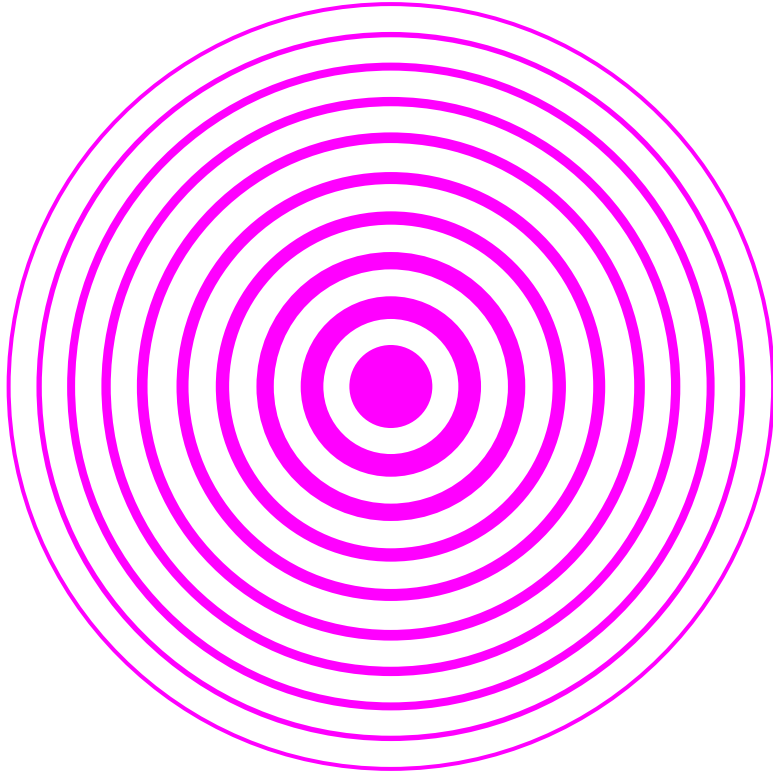
Segons les darreres estadístiques culturals de la Generalitat, el 2018 el 11,7% de les companyies d'arts escèniques de Catalunya eren de circ, és a dir, hi havia 22 companyies que complien els requisits per ser considerades com a tals: estar formades per artistes amb un mínim de tres anys com a professionals, i comptar amb un mínim de 15 representacions retribuïdes al llarg de l'any. Cal tenir en compte que **la Guia de Companyies de Circ editada per l'APCC recull un total de 120 companyies el 2020**. Aquest llistat no estableix requisits per a les companyies.

Segons les dades recollides a l'enquesta de l'APCC 2019, es tracta majoritàriament d'**agrupacions petites** (un 57% es componen de 2 o menys artistes), amb una **vida mitjana de sis anys**.

Les companyies estan força **centralitzades**, i gairebé el 65% resideixen a la província de Barcelona, on es concentren també els espais de creació, formació i els (pocs) espais d'exhibició.

De mitjana, les companyies **estrenen un espectacle cada dos anys**, tot i que en solen tenir diversos en actiu a la vegada.

La majoria d'artistes complementen la seva professió amb d'altres activitats, normalment, amb la formació en circ, a la qual es dedica fins a un 41% d'aquest col·lectiu.

#onveurecirc?
#ons'aprèn? #onescrea?

**«El circ és un espai on la realitat es
transforma en una metàfora.
Al circ parlen els cossos, els objectes,
l'univers, els instints. M'agrada
perquè és fràgil, lliure, anàrquic.
És una revolució poètica».**

Roberto Magro
artista, director i formador de circ

#onveurecirc?

Catalunya acull més de la meitat de les actuacions que fan les companyies catalanes, **majoritàriament al CARRER i, molt especialment, als nombrosos FESTIVALS.**

Actualment hi ha **una quinzena d'especialitzats en circ**, molts dels quals van sorgir a la dècada dels 2010; i d'altres de molt veterans, com el Festival Internacional de Plassos – Memorial Charlie Rivel (1984), la Fira de Circ al Carrer de La Bisbal d'Empordà (1996) o la Fira Trapezi (1997).

A més a més, fins a **una trentena de festivals d'arts escèniques** dediquen un cert espai de la seva programació al circ. De mica en mica, el circ va sent un convidat imprescindible en totes les programacions.

Violeta. Col·lectiu La Persiana
© Marta Garcia Cardellach

El **carrer** és l'**espai on és més fàcil veure circ** a casa nostra, però **el circ està fent un forat a les programacions del TEATRES**, i la tendència a crear espectacles de sala cada cop és major.

24 Circ d'Hivern. Ateneu Popular 9Barris. © Marta Garcia Cardellach

Encara que Catalunya és capdavantera en l'art circense dins l'Estat **cal reforçar els circuits regulars de distribució i explotació dels espectacles.**

Tanmateix, **hi ha meritòries excepcions**, com ara les de l'**Ateneu Popular 9 Barris**, que programa circ uns 40 dies a l'any, o **L'Estruch Fàbrica de les Arts en Viu de Sabadell**, que programa una quinzena d'espectacles, molts d'ells, fruit de residències creatives.

De forma més esporàdica, es pot veure circ a l'Antic Teatre (nous llenguatges escènics multidisciplinaris) i **en alguns centres cívics**, dins del recent cicle Barcelona Districte Cultural.

Als **teatres públics** de Catalunya també hi ha fins a un total de 100 dies de circ en sala a l'any a tot el país: una xifra encara limitada en relació amb la quantitat de propostes que es produeixen, però que camina a pas ferm. Una proposta que ha treballat per incrementar la presència del circ als teatres ha estat la **gira de la Producció Nacional de Circ, que ha tingut la voluntat d'arribar al públic jove**, poc habitual a les sales. La Producció Nacional de Circ és una de les mesures del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022. Amb un programa d'activitats específiques al voltant de l'espectacle, la iniciativa ha estat possible gràcies a un treball continu amb els espais escènics.

La **programació en sala**, a més, està **concentrada** a les **ciutats i capitals de comarca** grans. **Per atenuar aquesta mancança**, ha nascut el **projecte Nilak circ teatre itinerant**, que disposa d'una carpa que **recorrerà les comarques sense teatre**, fent estades en cada municipi escollit per oferir espectacles i tallers. En la mateixa línia treballa **Pobles de Circ**, que ha portat espectacles i tallers de circ **a municipis de menys de 10.000 habitants**. Totes dues iniciatives formen part del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022.

Els **CIRCS EN VELA** **itinerants** catalans no són pocs: el **Circ Raluy Legacy**, el **Circ Històric Raluy**, el **Circ Raluy Clàssic**, el **Circo Smile**, el **Circo Italiano** i el Gran **Circo Universal**. La seva presència sempre és una empenta cultural als municipis, i es veuria afavorida amb una normativa específica d'escala nacional que simplifiqués i unifiqués la concessió de permisos.

El Circ Cric, com a proposta de **circ en vela**, **té seu fixa al Montseny**, amb una programació també molt intensa. Per acabar, algunes companyies revisiten la **carpa itinerant o fixa en un format més íntim**, com ara **Los Galindos** o **Circ Xic**.

#ons'aprèn?

Al cor de la **pràctica del circ amateur** hi ha la **necessitat** de dur a terme una **activitat física, no competitiva i creativa**. Aquests són alguns dels valors que les persones, siguin infants, joves o adults, busquen en el circ. I és justament el reclam social d'**aquests valors el que ha fet que la formació de circ en temps de lleure augmenti exponencialment**.

També s'ha produït un **increment dels ESPAIS DE CIRC**, que arriben ja a una **seixantena**, la majoria a la província de Barcelona. Gairebé la meitat formen part de la **Xarxa d'Espais de Circ de Catalunya, la XECC**.

Molts d'ells, a més d'oferir formació, també **organitzen activitats d'exhibició i/o cedeixen espais** a companyies per a la creació. Es tracta d'espais transversals que són fonamentals per a la visibilització del circ, que constitueixen més alternatives per al gaudi del circ i per a la creació de nous públics.

Pel que fa al vessant de **professionalització**, el **Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel** de Barcelona és l'**única escola** que ofereix formació professional de circ amb **titulació oficial**.

L'ensenyament, de 4 anys, inclou **un cicle formatiu de grau mitjà i un de grau superior**.

S'hi ofereixen també cursos preparatoris per a la formació superior de circ, que s'ha de cursar en països com el Quebec, França, Bèlgica o Suècia, ja que no hi ha aquesta formació a l'Estat.

Diversos espais de circ, així com la Rogelio, **ofereixen** tallers per a la **formació continuada en especialitats concretes**.

La necessitat d'**ESPAIS PER CREAR** està força **coberta actualment**, tot i que està **molt concentrada** des del **punt de vista territorial**.

A la **ciutat comtal** hi trobem **La Central del Circ**, l'espai de creació més gran del país, una iniciativa sorgida arran de la demanda de l'APCC, que la gestiona des dels seus inicis. La Central del Circ, que compta amb el suport de la Generalitat de Catalunya, és un equipament de l'Ajuntament de Barcelona i, com el veterà **Ateneu Popular 9 Barris**, gestionat per l'Associació Bidó de Nou Barris, forma part de la xarxa de Fàbriques de Creació de la ciutat

L'Estruch, de **Sabadell**, és un altre equipament municipal amb un projecte transdisciplinari amb una pota específica de circ.

Pel territori se'n troben alguns altres, entre els quals destaquen dos **iniciatives autogestionades i impulsades per col·lectius d'artistes**:

l'**Espai de Circ Cronopis** (Mataró), **Tub d'assaig** (Terrassa, en un espai municipal), **i centres que faciliten l'entrenament col·lectiu i la formació**, com **LaCrica** (Manresa), **Can Batlló**, **La Bonita** (Barcelona), o **La Fàbrica de Somnis** (Vic).

Van apareixent progressivament més espais que donen suport a la creació de circ.

El 2020 va néixer **Konvent Cirk**, un projecte de suport a la creació i difusió de circ al Konvent (Berga), un espai cultural transdisciplinari i autogestionat, i el 2021 ha obert les seves portes **La Bau** (La Garriga), un espai associat a diversos col·lectius artístics i tècnics.

Cotufa y Cachaba
Dia Mundial del Circ a Tub d'assaig
©Marta Garcia Cardellach

#quantsdinersmou?
#iforadeCatalunya?
#impactesocial

**«El circ és un canal que permet projectar
la fantasia, la folia, extralimitar les
creences i posar en qüestió els paràmetres
establerts. La circularitat despulla
la veritat humana».**

Marcel Escolano, artista i director de circ

#quantsdinersmou?

Segons les estadístiques culturals de la **Generalitat de Catalunya 2012-2018**, la **FACTURACIÓ** de les **22 companyies de circ** que s'han tingut en compte en aquest estudi va ser de **2,7 milions d'euros el 2018**.

Segons l'enquesta de l'APCC de 2019, aquest volum està creixent amb l'aparició constant de noves companyies.

Fent una projecció estadística a partir de les respostes rebudes i del nombre de companyies de circ de què l'APCC té coneixement (120, incloent-hi 5 circs en vela), s'ha passat dels **4 milions d'euros el 2012** als **9,1 milions d'euros, aproximadament, l'any 2019**.

Segons les dades aportades pel **Departament de Cultura**, hi ha **hagut un increment del seu finançament al circ del 87% des del 2014 fins a l'any 2021**. Cal tenir en compte que aquest increment contempla les línies ordinàries de subvenció, el finançament extraordinari del Pla d'Impuls del Circ i les ajudes al sector davant la crisi ocasionada per la COVID-19.

Concretament, el recent **Pla d'Impuls del Circ 2019-2022** ha suposat una **inversió de 759.656,16€** per part del Departament de Cultura (en total el pla té un pressupost de més d'un milió d'euros). Una **xifra** que, tot i ser rellevant, **està molt lluny d'inversions com la del 2010**, (un dels anys en què s'executava el primer Pla Integral del Circ), **en què la inversió va ser de més de 3.900.000€** (dades Departament de Cultura).

Però **l'ECONOMIA DEL CIRC** no **té a veure** només **amb les persones que s'hi dediquen**, sinó també **amb els espais i els municipis que en programen**. Un bon exemple són els 650.000 € i la dotzena de llocs de treball que la Fira de Circ al Carrer de La Bisbal d'Empordà de 2016 va generar a la ciutat, segons un estudi d'impacte econòmic encarregat pel consistori bisbalenc.

El circ és un **espectacle eminentment internacional** per naturalesa, gràcies a l'habitual absència de text, la seva naturalesa cosmopolita i el nomadisme de les carpes de circ.

Al nostre país, hi ha força **artistes que es traslladen a l'estranger**, sigui en el moment d'accedir a una **formació superior** o per trobar **millors oportunitats laborals**. De tot això en resulta un **circ d'artistes nascuts a Catalunya creat fora de les nostres fronteres**, majoritàriament, a **França**: Blai Mateu (Baro d'Evel), Jur o Georgina Domingo (Cridacompany), Marcel Vidal (Marcel et ses drôles de femmes), Marta Torrents o Sergi Parés, entre altres.

Al seu torn, **artistes d'arreu venen a Catalunya** atrets per la vitalitat del sector. Gairebé **una cinquena part dels membres de les companyies** de circ catalanes provenen de fora de l'Estat espanyol.

Segons l'Enquesta de Companyies de l'APCC, el **2019** el **23% de les actuacions** de les **companyies catalanes** es van fer **fora de l'Estat**. Les estadístiques culturals de la Generalitat també confirmen aquesta tendència: mentre que el 2018 les representacions de circ eren el 7,3% del total, significaven el 21% del total de representacions d'arts escèniques fetes a l'estranger. És a dir, **una cinquena part dels espectacles d'arts escèniques catalanes que es veuen fora de l'Estat espanyol és de circ**; aquest sector està incidint amb força en la imatge que es té a l'exterior de la nostra cultura.

Non Sin Tri
Dia Mundial del Circ a Tub d'Assaig
© Marta Garcia Cardellach

Cal dir que **en aquesta mobilitat hi incideixen organismes públics** com l'**Institut Català de les Empreses Culturals** (a través de la seva marca d'internacionalització Catalan Arts) i l'**Institut Ramon Llull**, així **com programes internacionals** que promouen la formació, la creació i l'exhibició a través de residències, coproduccions i ajuts directes. **Destaquen** el projecte transfronterer **Travesia** (sota diferents noms, des de 2008) i l'europeu **CircusNext** (des de 2017).

#impactesocial

A més de ser un llenguatge artístic, el circ pot tenir una clara vocació social i incidir en el **DESENVOLUPAMENT PERSONAL** d'individus o col·lectius. **La pràctica del circ aporta aspectes positius** com ara una bona condició física, destresa corporal, sensibilitat vers l'expressió artística, creativitat, autoestima, treball en equip, esforç i superació dels propis límits, entre d'altres.

Tots aquests **valors afavoreixen** no només els infants, joves o col·lectius en situacions desfavorables, sinó també a la **societat en general**.

Les tècniques circenses es poden aplicar en l'**ensenyament de primària i secundària**, en assignatures com educació física, matemàtiques o física, i també a les **empreses**, ja que els tallers de circ poden dinamitzar els equips.

Cia Sabanni
Pallassos sense fronteres
© Marta López Mas

Cal no oblidar, en acabat, que **la intervenció d'artistes de circ alleuja el patiment**, encara que sigui breument, en **entorns difícils** com hospitals (**Pallapupas**), camps de refugiats o grups de població afectada per la crisi econòmica i social (**Pallassos sense fronteres**).

#demà ELS REPTES

Déjà vu
Cia Manolo Alcántara
© Raquel García

El principal repte és **CANVIAR EL PARADIGMA**, **modificar la imatge del circ** que impera tant en la societat com entre la majoria de persones que programen arts escèniques.

Cal fer valdre el circ i explicar que es tracta d'un **art madur**, de **molta qualitat**, que **també s'adreça al públic adult**, i que no suposa tantes dificultats tècniques perquè **al país hi ha molts i moltes professionals** amb experiència per solucionar-les.

La pregunta és: **de quina manera es pot arribar a veure circ** de forma estable, **en igualtat de condicions respecte de la resta d'arts escèniques?**

Una bona manera de començar seria **PROMOURE més ESPAIS I PLATAFORMES DE RELACIÓ** entre les persones responsables de la distribució de les companyies i aquelles que es dediquen a la programació, per ajudar-les a trencar tòpics, conèixer millor tant propostes com artistes, i animar-les a programar i coproduir circ.

Una altra manera seria promoure **cicles i mostres circenses** per obrir finestres, crear circuit i augmentar el públic.

També caldria demanar una major **presència de circ en els grans equipaments públics**, i promoure la consolidació i l'augment de les **mostres i cabarets dels espais de creació**.

Pel que fa als **CIRCS EN VELA**, és necessari establir un **protocol únic d'àmbit català** que permeti **facilitar gestions, terminis i taxes** per als diferents municipis, i que estableixi les àrees de cultura municipals com a interlocutors únics.

També cal despertar el desig de veure circ amb **ACTIVITATS DE CREACIÓ DE PÚBLICS**, una major presència del circ a les escoles, el suport a iniciatives de difusió com ara museus, col·leccions i premis, i, molt especialment, la col·laboració ineludible dels mitjans de comunicació.

El sector ha de seguir oferint una OFERTA ÀMPLIA d'estils, formats, estètiques i temàtiques que inclogui tant l'experimentació més arriscada com les propostes més accessibles, amb la qualitat com a característica irrenunciable. Per a això, **cal lluitar perquè es donin les bases que permetin assolir-la.**

- És especialment important el **RECONeixEMENT i la PROFESSIONALITZACIÓ dels diferents àmbits laborals implicats.**

L'Estatut de l'Artista ha d'establir una **protecció** que s'adapti a l'especificitat de la seva **vida laboral** (intermitència, baixes de maternitat per a les acròbates, conciliació familiar, transicions professionals un cop acabada la vida activa de l'artista, jubilació...).

L'Estatut també ha d'augmentar els **controls** i les garanties en la **contractació** i el **pagament**. D'aquesta manera, l'artista es podria dedicar en cos i ànima a la creació, i comptar sempre amb figures professionals internes o externes, amb experiència i dedicació plena en gestió, distribució o comunicació.

- Una **distribució territorial equilibrada d'espais d'entrenament i de creació** amb infraestructures i materials en bones condicions i equips estables de treball.
- La **millora i ampliació de la xarxa d'escoles de tots els nivells** perquè puguin oferir bones instal·lacions a l'alumnat i condicions laborals dignes al personal formador, així com uns estudis que arribin, igual que el teatre i la dansa, al nivell universitari.

També cal **DONAR-SE A CONÈIXER** en altres sectors fora de la cultura, com l'àmbit empresarial.

Es podrien **establir sinergies** per tal que el circ transmetés valors com la salut, el treball col·laboratiu o la creativitat, útils en l'àmbit dels recursos humans.

D'altra banda, és necessari que administracions, sector empresarial i sector cultural es posin en marxa de forma efectiva per fer realitat les possibilitats de **mentoria, patrocini i mecenatge**, així com per engegar inversions en circ social mitjançant accions de responsabilitat social empresarial.

Vivim moments de transformació i no hi ha dubte que el circ s'hi adaptarà, com sempre ha fet.

La **DIGITALITZACIÓ** pot ser una **aliada per a la difusió** de les obres, les investigacions artístiques o la formació tècnica.

La crisi climàtica i econòmica, al seu torn, **obliga a reivindicar PRÀCTIQUES SOSTENIBLES** com les que sempre han caracteritzat el circ (materials reaprofitats, organitzacions horitzontals, art accessible i transversal).

L'artista de circ té la llibertat de volar, en desprendre's, encara que sigui per uns moments, de la llei que lliga els cossos i els objectes a terra, perquè **EL CIRC ÉS PROFUNDAMENT LLIURE I EL MAJOR REpte ÉS QUE CONTINUÏ SENT-HO.**

#història

Circ contemporani català: panoràmica 1976-2021

Jordi Jané

periodista, crític
i docent de circ

Catalunya comença a fer *un altre circ* el 1976, en l'agitat context polític i social posterior a la mort del general Franco. Guiats per models com el teatre independent i les companyies Joglars i Comediants, **els primers grups** (La Tràgica amb *Tripijoc Joc Trip*, i **els Germans Poltrona** amb *La màquina de fer discursos*) donen pas el 1978 a la **creació del Circ Cric**, que la temporada 1981-1982 fa la primera gira amb carpa.

Primeres infraestructures

Aquest *nou circ* comença des de zero, i els aspirants a artista es formen amb *circaires* clàssics com Nani Frediani, Frankokos i Rogelio Rivel, i amb gimnastes i acròbates com Piti i Toni Español. Anys més tard es creen el **Festival Internacional de Pallassos de Cornellà** (1984), la **Fira de Circ de La Bisbal** (1984 i 1985, recuperada el 1996) i la **Fira Trapezi** (Reus i Vilanova, 1997).

El 1977 havia començat a funcionar l'**Ateneu Popular 9Barris**, que d'aleshores ençà programa espectacles i combinats circenses, **ha engegat l'Escola Infantil de Circ** (1997) i **ha instaurat la producció anual Circ d'Hivern** (1996). Als espais de l'Ateneu **s'hi han gestat projectes tan decisius** com l'**Associació de Circ de Catalunya** (ACC, 1991 ~ 2000), l'**Escola de Circ Rogelio Rivel** (1999,

avui Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel), **l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya** (APCC, 2004) i **l'embrió**, l'estiu del 2006, de **La Central del Circ**.

A aquestes infraestructures se n'hi van afegint d'altres que ajuden a difondre i consolidar el circ contemporani arreu del país. Es crea el **centre de residència i creació La Vela** (Vilanova i La Geltrú, 2004-2011, recuperada el 2014 a Sabadell pel Centre de Creació L'Estruch: La Vela de L'Estruch). El novembre del 2006, els Mossos desallotgen el dinàmic centre de creació barceloní La Makabra, però **els centres de creació**, entrenament i formació es multipliquen, i el 2013 **s'agrupen en la Xarxa d'Espais de Circ de Catalunya** (XECC).

Muntatge de la carpa del Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel 2000 © Arxiu CACRR

Relacions institucionals

La creació de l'APCC el 2004 aconseguix el doble efecte **d'aglutinar un sector** endèmicament dispers **i forçar el Departament de Cultura** de la Generalitat **a integrar el circ a les polítiques culturals**.

A instàncies de l'APCC, el 2005 el Parlament de Catalunya declara el circ «art escènica d'alt interès cultural», es comença a redactar el Pla Integral de Circ i s'inclou la categoria de *circ* al Premis Nacionals de Cultura (les diferents categories desapareixen el 2013 amb la reformulació dels Premis Nacionals). El 2006, el Departament de Cultura organitza al CCCB l'exposició *Circ contemporani català, l'art del risc*, complementada amb el Seminari Internacional *El circ i la poètica del risc*.

El 2008, el Departament de Cultura i l'APCC presenten el ***Pla Integral 2008–2011***, estructurat en cinc eixos (**formació, creació, producció, exhibició i difusió**) dissenyats «per a la millora i l'impuls del sector del circ». **Sense una dotació econòmica adequada**, el Pla Integral només **assoleix una part ínfima dels objectius** traçats.

El ***Pla Integral 2012-2015*** pateix els mateixos **problemes** que el primer, i el ***Pla d'Impuls 2019-2022*** intenta adaptar els objectius dels dos Plans Integrals **a les realitats econòmiques i organitzatives** del país.

Difusió: un entorn precari

Tot i que el públic s'ha multiplicat exponencialment gràcies a la qualitat dels espectacles, **el nostre circ està mancat de suport mediàtic i intel·lectual.**

El 2004 apareix la **revista** trimestral **Zirkòlika**, però la ja escassa difusió i reflexió sobre circ —i en general sobre arts escèniques— que hi havia hagut anys enrere en ràdio, televisió i premsa generalista, s'ha aigualit o ha desaparegut del tot.

El sector i els mitjans de comunicació disposen en línia del ***Diccionari terminològic multilingüe de Circ***, elaborat pel Termcat en col·laboració amb l'APCC (veure «Enllaços»).

Artistes, valors, formats

La **complexitat de crear circ d'autor**, la **fragilitat** dels nostres **circuits d'exhibició** i la perfectible **política cultural** del govern **converteixen aquest ofici** abnegat **en una heroïcitat contínua**. Però és reconfortant que alguns **pioners** dels anys 70 i 80 continuïn **en actiu** i **comparteixin inquietuds**, programacions i projectes **amb** les **noves generacions** en un positiu intercanvi de connexions i experiències.

D'altra banda, la **incorporació d'artistes estrangers** i el constant **flux d'idees** propiciat pels **festivals internacionals** són elements que salpemben i matisen el tarannà solar i mediterrani que caracteritza el nostre circ. I pel que fa a idees, organització i sensibilitats, representen un gran enriquiment l'aparició de companyies circenses

femenines i la **creixent intervenció de la dona dins i fora de l'espai escènic** (artistes, directores, tècniques, gestores, gerents, etc.).

Avui, el públic gaudeix del resultat d'un continuum d'etapes, generacions i influències que confereixen a aquell circ tentinejant dels anys 70 —molt intuïtiu, festiu i llibertari, però enormement limitat— un segell propi que, enllà del caràcter de cada companyia, singularitza el circ català en festivals i programacions d'arreu del món.

Pel que fa als **formats**, les ja esmentades limitacions amb què opera el sector obliguen a formar **companyies de pocs artistes** i a crear **espectacles de formats petit i mitjà**.

Tret d'escasses excepcions, el **gran format** és encara una de les **assignatures pendents** del circ català, perquè hi ha projectes que necessiten imperiosament el gran format per poder-se vehicular de manera adequada.

Tendències i temàtiques

El circ contemporani investiga i innova en tècniques i dramaturgies circenses, comunicació corporal, llenguatge escènic, maquinària, aparells, escenografia i attrezzo, i sovint s'hibrida amb altres arts (escèniques, plàstiques, musicals, tecnològiques...) cercant el mitjà expressiu més ajustat als continguts emocionals que es volen transmetre a l'espectador.

Solistes o companyies, els autors projecten el seu univers creatiu en els espectacles i configuren un panorama que abasta des de **propostes** decididament **experimentals** a **espectacles d'entreteniment**, passant per **realitzacions** de fort *contingut poètic*.

L'amalgama de cinesi corporal i una narrativitat no forçosament lineal desemboca en creacions que ofereixen diversos estrats de lectura i, per bé que el circ encara no ha arribat als nivells d'abstracció a què pot arribar la dansa, sí que hi tendeix irreversiblement. Qualsevol espectador pot constatar que mitjançant les múltiples formes i estils de l'equilibri, l'acrobàcia, els aeris, la pallassitat i les habilitats corporals, **moltes produccions catalanes de circ d'autor s'inscriuen de ple dret en l'avantguarda de les arts escèniques del segle XXI**.

Quant als **temes i idees motor** que originen els espectacles, el nostre circ d'autor corrobora un cop més que **art i societat són inseparables**. La poètica del cos trasllada a escena molts dels aspectes que ens ocupen i ens preocupen en els plans personal i col·lectiu: des de la introspecció més íntima fins al capitalisme salvatge, passant per l'animalitat humana, les dinàmiques de col·lectius, la llibertat de sexe i gènere, la salut del planeta, la reivindicació dels oficis artesans o els grans temes de convivència, acolliment i marginació. És molt probable que avui sigui més vigent que mai la màxima del semiòleg **Paul Bouissac**:

«**Pot semblar que el circ se situa al marge de la cultura, però en realitat n'ocupa el centre**».

Enllaços i bibliografia del text

«Circ contemporani català: panoràmica 1976-2021»

Algunes tendències del circ català actual

- Trapezi 2020: *El circ a casa*
(part de la programació de Trapezi 2020 en càpsules de 3'30", la majoria companyies catalanes)
https://www.youtube.com/results?search_query=trapezi+2020
- Grec 2015: *Pals*
https://www.youtube.com/watch?v=JWi_jZAlkqY
- Jané, Jordi. *Circ d'ara mateix* (2016)
<http://mercatflors.cat/blog/circ-dara-mateix-per-jordi-jane/>
- Jané, Jordi: *A propòsit d'Intarsi* (2017)
<http://mercatflors.cat/blog/a-proposit-dintarsi-per-jordi-jane/>

Diccionari terminològic multilingüe de Circ (TERMCAT)
<https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/165>

Enciclopèdia de les Arts Escèniques Catalanes (EAEC, Institut del Teatre).

Actualment s'hi poden consultar 75 entrades de circ (artistes, companyies, empresaris, esdeveniments, conceptes articuladors, institucions, centres de creació, publicacions especialitzades, etc.).

<https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/ca/enciclopedia-arts-esceniques.htm>

Rol de la crítica

- Fondevila, Santi. “Crítica? What crítica?”
Ara, 8.2.2021, p. i *Entreacte*, núm. 211
<http://entreacte.cat/entrades/opinio/critica-what-critica/>
- Jané, Jordi. “Crític i funambulista”.
Avui, 02-03-2001, p. 48.
<https://pandora.girona.cat/viewer.vm?id=0000863651&page=48&search=cr%C3%ADtic%20i%20funambulista&lang=ca&view=hemeroteca>
- Kovacsis, Violeta . “Crítica, actualitat i contemporaneïtat”. *Entreacte*, 09-02-2021, núm. 211
<http://entreacte.cat/entrades/opinio/critica-actualitat-i-contemporaneitat/>

Bibliografia

- Diversos autors: *El món fascinant del Circ Cric*.

Barcelona: CRAC/ Viena Edicions, 2007.

25 anys del circ cric, celebrats amb un llibre que aplega vivències i reflexions d'artistes, teòrics, tècnics, muntadors, gerents, historiadors i mestres d'escola, en una panoràmica que abraça el circ com a comunicació humana i com a compendi de les arts escèniques.

- Jané, Jordi: *Les arts escèniques a Catalunya*. Barcelona: Cercle de Lectors/ Galàxia Gutenberg, 2001.

Àlbum il·lustrat a tot color que resumeix en 160 pàgines el passat i el present del teatre, el circ, l'il·lusionisme, els titelles, el music-hall, el cinema i la dansa a Catalunya.

- Jané, Jordi – Minguet, Joan M. (coordinadors): Catàleg de l'exposició *Circ contemporani català, l'art del risc*. Barcelona: Krtu/Departament de Cultura/ Triangle postals, 2006.

Panoràmica històrica (1789-2006) del circ a Catalunya, amb especial incidència en l'eclosió i desenvolupament del circ contemporani català. Amb articles de Joan Font, Tortell Poltrona, Jan-Rok Achard, Gigi Cristoforetti, Piti Español, Marta Carrasco i Carles Santos, entre d'altres.

- Jané, Jordi – Minguet, Joan M. (coordinadors) - Massip, Cinta (ed.): *El circ i la poètica del risc* (actes del Seminari Internacional de circ celebrat al CCCB el febrer del 2006). Barcelona: Krtu/Departament de Cultura de la Generalitat, 2007.

Ponències, entre d'altres, d'Alessandro Serena, Raffaele De Ritis, Bienve Moya, Marc Lalonde, Joan Maria Minguet, Àngel Quintana i Gilles-Henri Polge (textos en català + versions originals dels textos francesos i italians).

- Jané, Jordi: *152 Volts de pista* (2 volums). Tarragona: Arola Editors, 2013.

Ordenació temàtica dels 152 articles de reflexió i anàlisi circenques publicats al diari Avui (1999–2012). Una cronologia raonada del renaixement del circ català, els contextos sociopolítics i les connexions internacionals.

- Pérez, Xavier (coordinador): *Una il·lusió compartida. Ateneu Popular 9 Barris, 25 anys*. Lleida: Pagès Editors, 2004.

Una «biografia» de l'espai cultural autogestionat que entén i practica més a fons el concepte de «transformació social». Nascut el 1977 arran d'una protesta veïnal, ha estat i és un dels pilars fonamentals de la renovació del circ a Catalunya. Pròleg de Feliu Formosa.

#enxarxa

GUIA DE RECURSOS

Hats. JAM
Festival Circ Picat
© Arxiu festival

COMPANYIES I ARTISTES DE CIRC

Guia de companyies de circ de l'APCC

http://apcc.cat/media/upload/arxius/MaterialDifusioAPCC/2021/GuiaAPCC_actualitzacioweb2020_BaixaRes.pdf

La guia inclou informació de 128 companyies de circ residents a Catalunya, amb un membre, com a mínim, soci de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya.

Directori de professionals socis i sòcies de l'APCC

<http://www.apcc.cat/professionals/>

Més de 360 professionals formen part de l'APCC (maig 2021), la majoria dels quals són artistes (300). Els altres àmbits professionals més comuns són la formació, la direcció d'espectacles i la gestió/producció. L'APCC estima que el total de persones que es dediquen al circ arreu de Catalunya són unes 650.

ESPAIS DE CIRC

Segons les dades de l'enquesta d'espais realitzada per l'APCC el 2020, Catalunya compta amb **68** espais de circ, la majoria dels quals són polivalents i acullen activitats de formació (58), creació (43), entrenament (38) i, majoritàriament de forma puntual, exhibició (31), en diferents combinacions.

Estan distribuïts de forma desigual pel territori: a la província de Barcelona n'hi ha 49, a la de Girona 7, a la de Tarragona 7 i a la de Lleida 6.

Es poden consultar en aquest enllaç:
<http://www.apcc.cat/noticies/view.php?ID=1697>

ESPAIS DE FORMACIÓ

El Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel (Barcelona) és actualment l'única escola de **formació professional** de Catalunya, membre de la Federació Europea d'Escoles Professionals de Circ (FEDEC).

<https://www.escolacircrr.com/>

En aquest espai mateix s'ofereix també **formació continuada per a professionals**, igual que en espais com:

- Cronopis (Mataró, des de 2008)
www.cronopis.org
- La Bonita (Barcelona, des de 2011, en l'espai actual des de 2015)
<https://es-es.facebook.com/LaBonitascc/>

L'oferta majoritària, però, és la de **descoberta i aprenentatge (amateur)**. Alguns dels projectes amb més tradició i/o amb major nombre d'alumnes són:

- l'Escola Infantil i Juvenil de l'Ateneu Popular 9 Barris (Barcelona, des de 1997)
<https://ateneu9b.net/formacio-i-circ-social/projectes/escola>

- l'Escola de Circ Quina Gràcia (Barcelona, des de 2002)
<http://www.escolaquinagracia.com>
- Tub d'assaig (Terrassa, des de 2007)
<https://tubdassaig.com>
- La Crica (Manresa, des de 2009)
<https://www.lacrica.cat>
- La Circoteca (Valls, des de 2012)
<https://www.passabarret.com/circoteca/qu%C3%A8-%C3%A9s>

El llistat complet dels espais es pot consultar en aquest enllaç:

<http://www.apcc.cat/media/upload/arxius/PLAIMPULSCIRC/Catalog-MASTER-web.pdf>

ESPAIS DE CREACIÓ

Alguns dels espais que ofereixen suport específic a la creació de circ en forma de **residències o cessió d'espais** són:

- **La Central del Circ** (Barcelona, des del 2008)
<https://www.lacentraldelcirc.cat/>
- **l'Ateneu Popular 9 Barris** (Barcelona, des de 1977)
www.ateneu9b.net
ambdós membres de la Xarxa de Fàbriques de Creació de l'Ajuntament de Barcelona
- **L'Estruch, Fàbrica de les Arts en Viu** (Sabadell, des de 1995)
<http://lestruch.sabadell.cat/>
- **Espai de Circ Cronopis** (Mataró, des de 2008)
<http://www.cronopis.org/>
- **Tub d'assaig** (Terrassa, des de 2007)
<https://tubdassaig.com/>
- **La Bonita** (Barcelona, des de 2011, en l'espai actual des de 2015)
<https://www.facebook.com/LaBonitascccl>
- **La Bau** (Les Franqueses del Vallès, des del 2021)
www.labau.net

El llistat complet dels espais de creació de circ es pot consultar en aquest enllaç:

<http://www.apcc.cat/circ-a-catalunya/creacio/>

D'altra banda, comença a ser freqüent que altres espais multidisciplinaris o teatres també acullin residències de creació.

CIRC SOCIAL

circsocial.cat

Dins de la mesura del Pla d'Impuls del Cic 2019-2022 «Circ social i comunitari», gestionada per l'Ateneu Popular 9 Barris, s'ha elaborat la web <https://circsocial.cat/> que ofereix un mapa i un directori d'entitats i de projectes a Catalunya que, mitjançant el circ, aspiren a fomentar el benestar de les persones, la inclusió i la justícia social. També s'hi pot trobar una maleta de recursos relacionats amb aquest tipus de pràctiques (circ social, arts comunitàries, circ en el sistema educatiu, etc.) amb l'objectiu de fomentar intercanvis de coneixement i potenciar la reflexió i l'acció des del circ en relació amb temàtiques com la perspectiva de gènere o la diversitat funcional. L'Ateneu Popular 9 Barris és referent estatal en l'àmbit del circ social.

EXHIBICIÓ

FESTIVALS I CICLES DE CIRC

Actualment hi ha més d'una quinzena de festivals i cicles a Catalunya especialitzats en circ, ordenats per data de creació:

- **Festival Internacional de Pallassos – Memorial**

Charlie Rivel (Cornellà, octubre, bianual, des de 1984)

<http://www.festivaldepallassos.com/>

- **Fira de Circ al Carrer de La Bisbal**

(La Bisbal d'Empordà, juliol, des de 1996)

<http://firadecirc.org/ca/inici.html>

- **Trapezi** (Reus, maig, des de 1997)

<http://www.trapezi.cat/>

- **Curtcirckit** (Montgat, juny, des de 2000)

<http://www.curtcirckit.cat>

- **Circorts** (Barcelona, districte de les Corts, octubre, des de 2000)

<https://ajuntament.barcelona.cat/lescorts/ca>

- **Castell de Circ. Mercè Arts de Carrec (MAC)**

(Barcelona, Castell de Montjuïc, setembre, des de 2005)

<http://lameva.barcelona.cat/merce/ca/>

- **Festival de Circ de Terrassa** (Terrassa, setembre, des de 2009, 2020 cancel·lat)

<https://tubdassaig.com/festival-de-circ/>

- **Festival Circ Cric** (Sant Esteve de Palautordera, primavera, des de 2010)

<https://circcric.com/ca/inici/>

- **Festival Internacional del Circ Elefant d'Or**

(Girona, febrer, des de 2011 - inicialment a Figueres)

<https://www.festivaldelcirc.com/>

- **Festival Internacional de Pallasses** (Sant Esteve de Palautordera, octubre, des de 2014)

<https://circcric.com/ca/inici/>

- **Circ Picat** (Alpicat, juny, des de 2014)

<https://www.circpicat.cat/>

- **Circ d'Ara Mateix** (Barcelona, abril, bianual, des de 2014) Casa de la Dansa | Mercat de les flors

mercatflors.cat

- **Circ a la plaça** (Olot, juliol, des de 2015)

<https://www.olotcultura.cat/projecte/circ-olot/>

- **Festivalet de circ** (Manresa, setembre, des de 2018)

<https://www.festivaletdecirc.cat/>

- **Circdanya** (Prats i Samsor, agost, des de 2020)

<https://www.facebook.com/Circdanya-festival-108993977520229/>

Podeu consultar un llistat més complet aquí

<http://www.apcc.cat/circ-a-catalunya/exhibicio/index.php?CATEGORY2=33>

FESTIVALS AMB PROGRAMACIÓ DE CIRC

Fins a una trentena festivals d'arts escèniques dediquen un cert espai de la seva programació al circ. Els més destacats són:

- **Festival Grec** (Barcelona, des de 1976)
<https://www.barcelona.cat/grec>
- **Fira Tàrrrega** (Tàrrrega, des de 1981)
<https://www.firatarrega.cat/>
- **Al Carrer** (Viladecans, des de 1990)
<http://www.alcarrerviladecans.com/>
- **La Mostra** (Igualada, des de 1990)
<https://mostraigualada.cat/>
- **Per amor a l'Hart** (L'Hospitalet de Llobregat, des de 2001)
<http://www.festivalperamoralhart.com/>
- **Escena Poblenou** (Barcelona, des de 2001)
<http://www.escenapoblenou.com/>
- **Festicam, Festival Internacional de Teatre i Circ d'Amposta** (Amposta, des de 2013)
<http://etca.cat/festicam/>
- **PrimaverArt** (El Morell, des de 2015)
<https://www.primaverart.cat>
- **Temporada Alta** (Salt, des de 1992)
<https://temporada-alta.com/es/>

Podeu consultar un llistat més complet aquí:

<http://www.apcc.cat/circ-a-catalunya/exhibicio/index.php?CATEGORY2=34>

ESPAIS AMB PROGRAMACIÓ DE CIRC

Catalunya no compta amb un circuit estable ni un espai dedicat exclusivament a l'exhibició d'espectacles de circ. Tanmateix, podem destacar, per data de creació:

- **Ateneu Popular 9 Barris** (Barcelona, des de 1977)
www.ateneu9b.net
- **Circ Cric** (Sant Esteve de Palautordera, des de 1981)
<http://circcric.com/>
- **L'Estruch** (Sabadell, des de 1996, amb carpa de circ des de 2016)
<http://lestruch.sabadell.cat/>
- **Mercat de les Flors** (Barcelona, des de 1983)
www.mercatflors.cat
- **Antic Teatre** (Barcelona, des de 2003)
<http://www.anticteatre.com/>
- **Centres cívics dins del circuit Barcelona Districte Cultural** (Barcelona, des de 2017)
<https://www.barcelona.cat/districtecultural/ca>

Els espais de creació de circ també solen organitzar mostres i cabarets.

CARPES DE CIRC ITINERANTS

- **Circ Raluy Legacy**

<https://circularaluy.com/>

- **Circ Històric Raluy**

<https://raluy.com/>

- **Circ Raluy Clàssic**

<https://www.raluyclassic.com/>

- **Circo Smile**

<http://circosmile.com/>

- **Circo Italiano**

<http://ilcircoitaliano.com/>

- **Gran Circo Universal**

www.circusuniversal.com

- **Nilak Circ teatre itinerant**

www.nilak.cat

Projecte impulsat per un col·lectiu d'artistes per portar un espai escènic itinerant per les comarques catalanes sense teatre, inclòs dins de les mesures del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022.

ASSOCIACIONS, XARXES I PLATAFORMES DE CIRC

A CATALUNYA

Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC) www.apcc.cat

Organització de professionals que defensa de forma col·lectiva els drets del sector i organitza activitats per a la seva millora professional, com activitats de formació en gestió o disciplines de circ, espais d'intercanvi i reflexió, etc. L'APCC, fundada el 2004, cohesiona i representa el sector, i compta amb una societat de més de 360 professionals, i recull el testimoni de l'Associació de Circ de Catalunya, activa entre el 1991 i el 1998.

La XECC

<http://www.apcc.cat/noticies/view.php?ID=1697>

És la Xarxa d'Espais de Circ de Catalunya, públics o privats, que ofereixen recursos per a la creació, l'entrenament, la formació, la producció, l'exhibició o la distribució de circ. Està formada per una trentena d'espais i es va crear a finals de 2012.

A L'ESTAT ESPANYOL

CircoRed

<https://circored.com/>

Federació d'Associacions de Professionals de Circ de l'Estat espanyol, creada el 2015. El 2020 està formada per 12 associacions, una d'elles, l'APCC.

Federación de Escuelas de Circo Socio Educativo (FEECSE)

<https://feecse.es/>

Federació creada el 2013 que aglutina 30 projectes formatius en matèria d'iniciació a el circ, circ social i circ adaptat a nivell nacional.

A EUROPA

Circostrada

<https://www.circostrada.org/>

Xarxa Europea de Circ i Arts de Carrer, creada el 2003, que promou el desenvolupament i el reconeixement d'aquests sectors a escala europea i internacional. Té 110 membres.

Circusnext

<https://www.circusnext.eu/>

Plataforma d'una trentena de persones sòcies de 17 països que dona suport a la creació emergent. També és un segell de circ europeu de singularitat i creativitat destacades.

Fresh Arts Coalition Europe (FACE)

<http://www.fresh-europe.org/>

Plataforma internacional creada el 2003 amb una quarantena d'organitzacions de les arts en viu.

Pirineus de circ

<https://www.facebook.com/PDCTravesia>

Projectes de cooperació transfronterera en circ amb entitats de l'Estat espanyol i França: Circ que o! (2008-2011), Process(s) (2012-2013), De Mar a Mar (2014-2020) i Travesia (2020-2022).

Caravan, Xarxa Internacional de Circ Jove i Social

<https://www.caravancircusnetwork.eu/>

Xarxa fundada el 2006 i formada per 35 escoles que utilitzen el circ social com a eina educativa.

FEDEC, Federació Europea d'Escoles Professionals de Circ

<http://www.fedec.eu>

Xarxa fundada el 1998 i formada per 70 entitats.

POLÍTIQUES DE CIRC

I Pla Integral de Circ (2008-2011)

http://www.apcc.cat/media/upload/pdf/file_167.pdf

Una Iniciativa de l'APCC que va trobar el suport del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, consensuada amb el sector del circ a través de l'APCC. Proposa les polítiques i línies d'acció a seguir per dignificar i professionalitzar el sector.

II Pla d'Integral de Circ (2012-2015)

http://www.apcc.cat/media/upload/pdf/ii_pla_integral_del_circ_2012-15-web_editora_14_16_1.pdf

Segon acord estratègic per a la cultura del circ amb la participació del Departament de Cultura, el Departament d'Ensenyament, l'Institut Ramon Llull, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona (ICUB) i el Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA).

Pla d'Impuls del Circ (2019-2022)

<http://www.apcc.cat/media/upload/arxius/PLAIMPULS%20/191210%20PP%20Dossier%20Premsa%20Pla%20dImpuls%20del%20Circ.pdf>

El Departament de Cultura i l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC) duen a terme el Pla d'Impuls del Circ 2019-2022, un programa d'onze accions específiques per a la promoció del circ català.

El Pla, finançat en la seva globalitat pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, compta amb aportacions específiques de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Ramon Llull, així com amb la col·laboració del Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel, l'Ateneu Popular 9Barris, La Central del Circ, La Vela de L'Estruch, la Xarxa d'Espais de Circ de Catalunya (XECC) i Nilak i la complicitat de diversos municipis, entitats i equipaments de Catalunya.

El Pla té com a objectiu crear un escenari a Catalunya amb oportunitats per a la promoció del circ en la vida cultural, social i econòmica del país i fomentar-ne la difusió internacional.

DIFUSIÓ

PREMIS

Específics de circ a Catalunya

- **Premis de Circ de Catalunya**, atorgats per la revista Zirkòlika (des de 2010).
<https://premis.zirkolika.com/premis-zirkolika/>
- **Premis Ciutat de Barcelona de circ**, atorgats per l'Ajuntament de Barcelona (des de 2011)
<https://ajuntament.barcelona.cat/premisciutatbcn/>
- **Categoria de circ en els Premis Lacetània**, atorgats per Òmnium Cultural Secció Bages (des de 2019).
<https://www.premislacetania.info/>

De moment no hi ha categoria de circ als premis Butaca. S'ha anunciat la creació d'aquesta categoria als Premis de la Crítica.

<https://premisdelacritica.recomana.cat/>

Entre el 2005 i el 2013 es va concedir el Premi Nacional de Circ, atorgat pel Departament de Cultura. Actualment no hi ha categories específiques.

Específics de circ a l'Estat espanyol

- **Premio Nacional de Circo**, atorgat pel Ministeri de Cultura (des de 1990)
<http://www.culturaydeporte.gob.es/cultura/artesescenicas/premios/pn-circo/presentacion.html>

No hi ha categoria de circ als Premis MAX d'Arts Escèniques, atorgats per l'SGAE.

DIA MUNDIAL DEL CIRC

Impulsat per l'Associació Europea de Circ, amb la col·laboració de la Unió Europea, se celebra des del 2008 el tercer dissabte d'abril. L'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC) impulsa la seva celebració a Catalunya, organitza una agenda amb tots els actes organitzats i promou la redacció i difusió d'un manifest reivindicatiu. La XECC organitza la celebració en un poble o ciutat de Catalunya.

MITJANS DE COMUNICACIÓ

Clownplanet (des de 2000)

<https://clownplanet.com/>

Blog especialitzat en el pallasso, creat pel pallasso i formador Àlex Navarro, escrit en castellà i d'abast internacional.

Zirkòlika (des del 2004)

www.zirkolika.com

Revista trimestral dedicada a les arts circenses, i l'única especialitzada de tot l'Estat espanyol. A més, és un portal d'informació a internet.

Bloc de Circ (des del 2009)

<https://blocs.mesvilaweb.cat/marcel/>

Blog de Vilaweb elaborat pel periodista Marcel Barrera que inclou articles sobre companyies, festivals, circ social, professionals... tant de circ tradicional com de nou circ.

Blog Educació transformadora.

Apartat Circ social (des del 2012)

<https://educaciotransformadora.com/category/circ-social/>

Blog elaborat per l'educador social Antonio Alcántara que, en l'apartat Circ social, recull notícies i materials d'aquest tema d'abast català, estatal i internacional.

FOTOGRAFIA DE CIRC

Alex Carmona

<https://alexcarmona.com/>

Alex Griffin

<https://www.instagram.com/alex.griffin.aus/>

Arnau Pascual Monells

https://www.instagram.com/foto_en_escena/

Clara Pedrol

[Clara Pedrol Fotografia](#)

Dani Álvarez (The way you look tonight)

<https://wayoulooktonight.com/circ/>

Manel Sala «Ulls»

<https://www.instagram.com/ulls2006/>

Maria Solà

<https://revela-t.cat/2020/portfolio/maria-sola-es/>

Marta Garcia Cardellach

<https://www.martagc.com/>

Pirqueta photo (Natàlia Castellà)

<https://www.instagram.com/piruetaphoto/>

REALITZACIÓ AUDIOVISUAL DE CIRC

Dieciséisbis (Alejandro Cabrera y Carlotta Napolitano)

<https://www.dieciseisbis.com/>

Julià Rocha Pujol

<https://www.youtube.com/user/juliarochapujol/videos>

Julian Waisbord

<http://cargocollective.com/julianwaisbord>

Laura Carrau

<https://www.lauracarrau.com/videos>

Pep Pujol

<https://www.instagram.com/jpujolcat/>

Shasta Daisy Produccions

<http://www.sdp.cat>

Tristán Pérez-Martín

<https://www.tristanperezmartin.com/>

FOTOGRAFIA I REALITZACIÓ AUDIOVISUAL DE CIRC

Caterina «Kato» Angeloni

<https://elgatoproductions.net/>

Lucia Olalla i Marina Sulemaynova

<https://www.facebook.com/LluMPhotoFilms/>

Rakel Cros

<https://www.instagram.com/reitxelk/>

DICCIONARIS DE CIRC

Diccionari de circ en línia del Termcat

<https://www.termcat.cat/es/diccionaris-en-linia/165/ca/C?page=4>

Diccionari especialitzat en línia del centre de terminologia Termcat, que recull més de 500 paraules pertanyents a les àrees temàtiques de l'acrobàcia, els aeris, l'equilibrisme, l'espectacle, l'espai escènic i la gestió empresarial.

Enciclopèdia de les Arts Escèniques Catalanes (EAEC)

<https://www.institutdelteatre.cat/publicacions/ca/enciclopedia-arts-esqueniques.htm>

Creada per l'Institut del Teatre, actualment s'hi poden consultar 75 entrades de circ (artistes, companyies, empresaris, esdeveniments, conceptes articuladors, institucions, centres de creació, publicacions especialitzades, etc.).

Enciclopèdia multimèdia en línia de circ (en francès)

<https://cirque-cnac.bnf.fr/>

Creada pel Centre Nacional francès de les Arts del Circ, en col·laboració amb la Biblioteca Nacional

de França, consta d'una gran quantitat de vídeos, fotografies i articles signats per especialistes.

Enciclopèdia de circ (en anglès)

<http://www.circopedia.org/Glossary#G>

Creada per Big Apple Circus

EXPOSICIONS

Circusland (Besalú)

<https://circusland.org/>

Museu d'iniciativa privada dedicat a les arts del circ, amb 1500 metres quadrats i més de 500 objectes exposats.

Papers de circ

<https://www.facebook.com/Profkaroli>

Exposició itinerant amb quadres, llibres, segells, postals, cartells, joguines, maquetes i desplegable, propietat de l'artista Professor Karoli.

A la pàgina de Facebook es fa divulgació del fons de la col·lecció.

Exposició Permanent del Pallasso Charlie Rivel

(Cubelles)

<http://charlierivel.cubelles.cat/>

Exposició dedicada a Charlie Rivel (i a la seva filla Paulina Schumann) al seu poble natal.

BIBLIOTECA

Biblioteca de Nou Barris (des de 2005)

<https://ajuntament.barcelona.cat/biblioteques/bibnoubarris/ca/canal/circ-i-arts-parateatral>

La Biblioteca de districte de Nou Barris té un gran fons de circ, i és l'única especialitzada en circ a Catalunya.

HEMEROTECA

Hemeroteca digital de les Arts Escèniques

<http://hemerotecadigital.institutdelteatre.cat/>

Hemeroteca dependent de l'Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona.

DOCUMENTALS, PROGRAMES I REPORTATGES

(selecció, per data, de més a menys recent)

Vídeos sobre el 25è aniversari del Circ d'Hivern

(Ateneu Popular 9 Barris, 2021)

https://www.youtube.com/playlist?list=PLffsW_Zymg-7BV8Xi3teB-HKncEzPcLnP

Vídeos que recullen, a través dels testimonis dels seus protagonistes, l'origen i l'evolució de la producció de circ que cada any per Nadal es crea des de l'Ateneu Popular 9 Barris.

«Enrico, el pallasso de Tarragona»

(S.Morris Produccions)

<https://vimeo.com/553201904?fbclid=IwAR2XKb9halQqEzq1xG0j-V5NlZqaa1xmEMNnZQ84C-uCK3TrOJzW85BGiQ20>

Documental sobre Joan-Enric Miquel Roig, que el 1980 va decidir fer un salt al buit i dedicar-se a la seva passió: fer de pallasso.

«Continuen a la corda fluixa»

(Teló de fons, La Xarxa, 2021)

<http://www.alacarta.cat/telo-de-fons/capitol/230-continuen-a-la-corda-fluixa>

Reportatge sobre el Circ Històric Raluy, el Circ Cric i els 25 anys de l'Ateneu Popular 9 Barris.

«**Avui circ, i sempre**» (La Xarxa, 2020)

<http://www.alacarta.cat/zirkolika/capitol/avui-circ-i-sempre>

Reportatge sobre els Premis i la revista Zirkòlika, l'Ateneu Popular 9 Barris, la Biblioteca Nou Barris i la situació del circ actual.

«**Circ d'estiu**» (Teló de fons, La Xarxa, 2020)

<http://www.alacarta.cat/telo-de-fons/capitol/207circ-destiu>

Programa dedicat a la programació de circ durant l'estiu de 2020 als festivals Grec, Fespluchapeau i Cruïlla, amb espectacles de companyies com Baró d'Evel, Alba Sarraute, Producció Nacional de Circ, Joan Català, Kolectiv Lapso Cirk, Pepa Plana, Animal Religion i Circ Pistolet.

«**Circ social**» (Teló de fons, La Xarxa, 2019)

<http://canalterrassavalles.alacarta.cat/telo-de-fons/capitol/155-circ-social>

Programa dedicat a la vessant més social del circ, amb presència de professionals de l'àmbit i de projectes de l'Ateneu Popular 9 Barris, Cronopis i la carpa Revolució.

«**Circ de demà**» (Tria 33, CCMA, 2016)

<https://www.ccma.cat/tv3/alacarta/el-circ-que-ens-fa-vibrar/coleccio/3871/>

Reportatge sobre l'escena circense actual a partir del seguiment a tres companyies joves immerses en un procés de creació.

REFLEXIONS, INFORMES I ESTUDIS A INTERNET

(selecció, per data de publicació, de més a menys recent)

Esfera Circ

<https://lacentraldelcirc.cat/esferacirc/>

Web amb trobades, itineraris i reflexions del programa d'acompanyament a professionals de la cultura enfocat a ampliar els imaginaris sobre el circ. Coordinat per La Central del Circ dins del Pla d'Impuls al Circ.

Resultats de les enquestes de companyies de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC)

<http://apcc.cat/noticies/1906/lenquesta-de-companyies-de-2019-ja-demostra-lincrement-de-preocupacio-del-sector-del-circ-per-la-precarietat>

Anàlisi del resultat de l'Enquesta de Companyies de l'APCC 2019 i enllaços als resultats de les enquestes anteriors.

«Opciones dramáticas en el Circo Contemporáneo»

(Víctor Bobadilla, Saberes de circo, 2018)

<https://www.saberesdecirco.com/haciendo-circo/dramaturgia-de-circo-contemporaneo/>

Extracte d'una investigació sobre la dramàtica al circ contemporani.

«12 mesos, 12 històries» (Ateneu Popular 9 Barris, 2017)

<https://ateneu9b.net/noticies/12-mesos-12-histories>

Entrevistes a 12 professionals del circ social.

III Jornada de mediació artística – El circ per a la inclusió social (2016)

<https://educaciotransformadora.com/2016/06/30/videos-iii-jornada-de-mediacion-artistica-el-circ-per-a-la-inclusion-social/>

Recull de vídeos de la III Jornada de mediació artística dedicada al circ per a la inclusió social, celebrada el maig de 2016 i organitzada pel Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (CONCA), l'Associació Catalana de Professionals del Circ (APCC), i la Universitat de Barcelona. S'hi recullen ponències, una taula rodona i presentacions de diversos projectes de circ social a Catalunya.

«Circ d'ara mateix» (Jordi Jané, 2016)

<http://mercatflors.cat/blog/circ-dara-mateix-per-jordi-jane/>

Reflexions al voltant de les tendències del circ català actual publicades al blog del Mercat de les Flors, coincidint amb el cicle Circ d'ara mateix.

«El perfil del formador de circ a Catalunya»

(CoNCA, 2015)

https://conca.gencat.cat/ca/detall/publicacio/01_pub_perfil_formador_circ

Estudi emmarcat en el II Pla Integral del Circ que recull qui els perfils formadors de circ, els àmbits en els quals treballen, quines tècniques ensenyen i quant de temps hi inverteixen.

«Els espais de formació de circ de Catalunya»

(CoNCA, 2015)

https://conca.gencat.cat/ca/detall/publicacio/3_pub_espais_formacio_circ

Estudi emmarcat en el II Pla Integral del Circ que identifica quins són els espais de formació de circ a Catalunya, com són, on s'ubiquen i quina formació imparteixen.

«L'estat actual de la formació de circ a Catalunya. Propostes de recorreguts formatius» (CoNCA, 2011)
[conca-estatactualformaciocatalunya-propostesrecorregutsformatius2010-apcc_editora_14_14_1.pdf](#)

Relatories de les II Jornades de Formació de Circ, celebrades a Barcelona els dies 20 i 21 de novembre de 2010.

Artcena

<https://www.artcena.fr>

Centre d'informació del Centre Nacional francès de les Arts del Circ, del Carrer i del Teatre del Ministeri de Cultura de França.

LLIBRES

(selecció, per ordre alfabètic d'autoria)

- Diverses persones autores: *El món fascinant del Circ*. Cric. Barcelona: CRAC / Viena Edicions, 2007.
- Alcántara, Antonio (coord.). *Circ, educació i transformació social. El projecte pedagògic de l'Ateneu Popular 9Barris*. Barcelona: Bidó de Nou Barris i Neret edicions, 2016.

- Alcántara, Antonio / Ballester, Aïda. *Profesionales del circo social: 12 meses, 12 historias*. Barcelona: Neret edicions, 2020.
- Bech, Ramon. *La història del circ a Barcelona. Del segle XVIII al 1979*. Barcelona: Viena Editorial, 2015.
- Elias Campins, Jordi. *La capsa de les sorpreses (Memòries)*. Editat per Quim, Maria Rosa i Immaculada Elias. Barcelona, 2015.
- Elias Campins, Jordi. *Diálogos de circo*. Barcelona: Ediciones Circo, 1962.
- Elias Campins, Jordi. *10 anys de circ*. Barcelona: Ediciones Circo, 1964.
- Jané, Jordi: *Josep Andreu i Lasserre, Charlie Rivel*. Barcelona, Edicions del Departament de Cultura de la Generalitat. 1a edició: 1996. 2a edició: 2000.
- Jané Romeu, Jordi – Minguet Batllori, Joan Maria. *Sebastià Gasch, el gust pel circ*. (Antologia de textos). Tarragona: El Mèdol, 1997.
- Jané Romeu, Jordi. *Les arts escèniques a Catalunya*. Barcelona: Cercle de Lectors, Galaxia Gutenberg, 2001.

- Jané Romeu, Jordi. *152 Volts de pista* (2013).
Barcelona: Arola, 2013.
- Jané, Jordi – Minguet, Joan M. (coordinadors):
Catàleg de l'exposició Circ contemporani català, l'art del risc. Barcelona: Krtu/Departament de Cultura / Triangle postals, 2006.
- Jané, Jordi – Minguet Joan M. (coordinadors)
(Massip, Cinta, Editora): *El circ i la poètica del risc (actes del Seminari Internacional de Circ celebrat al CCCB el febrer del 2006)*. Barcelona: Krtu/Departament de Cultura de la Generalitat, 2007.
- Jané i Romeu, Jordi – de Ritis, Raffaella. *Un segle de circ. Paulina Andreu Rivel Schumann*. Barcelona: Angle Editorial, 2011.

CRÈDITS

Coordinació del projecte #ressonacirc
Oficina de l'Associació de Professionals
de Circ de Catalunya

Coordinació i redacció
Eva Romero

Seguiment
Oficina de l'APCC i Comissió
de Comunicació de l'APCC

**Article "Circ contemporani
català: panoràmica 1976-2021":**
Jordi Jané

Article "CirC": Griselda Juncà,
artista de circ i membre de
la Junta de l'APCC 2019-2021

Disseny gràfic
Rosa Lladó

Imatge de coberta:
Homenaje de cia En diciembre
© Marta Garcia Cardellach

En el marc de:

Coordina:

Amb el suport de:

AGRAÏMENTS

Als caps de mesura del Pla d'Impuls del Circ 2019-2022,
la Junta de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya
(APCC), i els socis i sòcies de l'APCC.

A les entitats, companyies i professionals que han col·laborat
tot responent a les nostres consultes o que han cedit imatges:
Cia. Anna Confetti, Ajuntament de Reus, Ateneu Popular
9Barris, Barcelona Districte Cultural, Biblioteca de Nou Barris,
Centre de les Arts del Circ Rogelio Rivel, Cia. Lucas Escobedo,
Cia. Manolo Alcántara, Circo Smile, Companyia de Circ "eia",
El Circ Petit, El gat penjat, Encirca't, Escola Acroart, Festival
Circ Picat, Festival Trapezi, Fira de Circ al Carrer, LaBonita,
L'Estruch Fàbrica de Creació de Circ, Maria López Ulldemolins,
Mel Caminha, Olot cultura, troposfera.xyz, Tub d'assaig,
VictorLA, Yldor Llach.

A Alba Sarraute, Albert López (en nom de Fira de Circ al
Carrer de La Bisbal d'Empordà), Alina Ventura, Carmina
Escardó, Sergio López "Chapa", Cristina Cazorla, Fabrizio
Giannini, Griselda Juncà, Ingrid Esperanza, Joan Ramon
Graell, Jordi Juanet "Boni", Leandro Mendoza, Marcel Barrera,
Marcel Escolano, Marta Torrents, Vivian Friedrich i Xavier
Miralpeix per les seves aportacions a l'apartat "Reptes".

#ressonacirc
UNA EINA PER A
LA **DIFUSIÓ** DEL
CIRC CATALÀ